

แนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมไทย : กรณีศึกษาผลงานการออกแบบหอพระพุทธรูป โดย รองศาสตราจารย์ ภิญโญ สุวรรณคีรี ราชบัณฑิต ศิลปินแห่งชาติ

นภัส ขวัญเมือง

สาขาสถาปัตยกรรมไทย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Napat.K@chula.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการรายงานผลการค้นคว้าจากโครงการวิจัย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการสร้างแนวความคิดเพื่อการออกแบบสถาปัตยกรรมไทย จากกรณีศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมหอพระพุทธรูป ซึ่งเป็นผลงานของรองศาสตราจารย์ ภิญโญ สุวรรณคีรี ศิลปินแห่งชาติ โดยมีสมมติฐานว่า การออกแบบสถาปัตยกรรมไทยมีแนวความคิดที่เป็นหลักในการออกแบบอย่างชัดเจน การวิจัยใช้ข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ออกแบบ และการลงพื้นที่ศึกษา เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากอาคารกรณีศึกษา 9 หลัง พบว่าการกำหนดที่ตั้งควรแสดงออกถึงความสำคัญได้ ส่วนขนาดและการใช้งานของอาคาร มีความสัมพันธ์กับขนาดของโครงการ นอกจากนี้ยังสามารถจำแนกแนวความคิดของผู้ออกแบบได้เป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 แนวความคิดในการออกแบบที่สัมพันธ์กับองค์พระพุทธรูป กลุ่มที่ 2 แนวความคิดในการออกแบบที่สัมพันธ์กับสถานที่ตั้ง กลุ่มที่ 3 แนวความคิดในการออกแบบที่สัมพันธ์กับการรับรู้ด้วยการมองเห็น และกลุ่มที่ 4 แนวความคิดในการออกแบบที่สัมพันธ์กับวาระพิเศษ แนวความคิดทั้ง 4 กลุ่มดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการเข้าใจหัวใจของโครงการออกแบบ วิธีการสร้างลักษณะเฉพาะตัวของอาคารจากแนวความคิดที่พัฒนาจากบริบทที่ตั้ง การรับรู้และความรู้สึกในตัวอาคารเกิดขึ้นได้ด้วยการรับรู้ด้วยการมองเห็น และการออกแบบที่สัมพันธ์กับวาระพิเศษเป็นวิธีการหนึ่งในการสร้างอัตลักษณ์ให้อาคาร การศึกษานี้เป็นตัวอย่างหนึ่งของวิธีการสร้างแนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ที่เริ่มต้นศึกษาและยังขาดประสบการณ์ในการสร้างแนวความคิด จะสามารถนำไปปรับใช้ประกอบการเรียนวิชางานออกแบบสถาปัตยกรรมไทย ตลอดจนการประกอบวิชาชีพออกแบบสำหรับผู้สนใจทั่วไป

คำสำคัญ : แนวความคิดในการออกแบบ สถาปัตยกรรมไทย หอพระพุทธรูป

Thai Architectural Design Concept: Case Studies of Designs for Buddha Shrines by Assoc. Prof. Pinyo Suwankiri, Royal Academician and National Artist

Napat Kwanmuang

Thai Architecture Program, Faculty of Architecture, Chulalongkorn University

Napat.K@chula.ac.th

Abstract

The paper describes research findings from a study of the creation of design concepts in Thai architectural design, using Assoc. Prof. Pinyo Suwankiri's designs for Buddha shrines as case studies. With the assumption that there are design concepts which are central to the architectural design, the research analyzes data gathered from documentary work, interviews with the architect, as well as field survey of nine case studies. It was found that the location of the shrines reflects their importance, while the shrines' sizes and use correspond to the size of the project. Furthermore, the comparative analysis reveals that there are four major design concepts that Assoc. Prof. Pinyo Suwankiri uses in the Buddha shrine designs: 1) correspondence to the design of the Buddha image; 2) relationship with the setting of the shrine; 3) correlation with visual perception as well as user behavior; and 4) the specific commemorative occasion of the construction of the Buddha shrine. The four major design concepts indicate the importance of four design considerations: 1) the essence of the design project; 2) the correspondence between the setting and the building's unique characteristics; 3) the importance of visual perception in experiencing architecture; and 4) the specificity of design for special commemorative occasions. This study thus provides an example of how design concepts can be established and used in Thai architectural design. They can also be applied to the instruction, as well as the practice of Thai architectural design, in the future.

Keywords: Design concept, Thai architecture, Buddha shrines

บทนำ

กระบวนการการออกแบบสถาปัตยกรรม ประกอบด้วย กระบวนการหลายขั้นตอนด้วยกัน การกำหนดแนวความคิดในการออกแบบถือได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่ง ซึ่งจะนำไปสู่งานออกแบบที่มีประสิทธิภาพ ดังที่มีผู้กล่าวไว้ว่า “ผลงานออกแบบที่เกิดจากแนวคิดสร้างสรรค์ย่อมสามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ มีความสอดคล้องกับการดำเนินงานของโครงการและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ พร้อมทั้งก่อให้เกิดรูปทรงทางสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะเฉพาะ ทั้งนี้เพราะว่าได้แนวความคิดในการออกแบบที่เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเฉพาะของแต่ละโครงการ” (วิมลสิทธิ์ หารยางกูร 2541, 300)

การเรียนการสอนการออกแบบสถาปัตยกรรมไทย มีทักษะที่ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนหลายด้านด้วยกัน ทั้งด้านการกำหนดแนวความคิดในการออกแบบ การกำหนดพื้นที่ใช้สอย การกำหนดสัดส่วนของอาคาร การทำความเข้าใจในโครงสร้าง และการเขียนองค์ประกอบสถาปัตยกรรมไทยที่ถูกต้องสวยงาม สิ่งหนึ่งที่มักพบในการเรียนการสอนคือ ผู้เรียนมีปัญหาในขั้นตอนการกำหนดแนวความคิด ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกๆ ในกระบวนการออกแบบ ดังนั้นจึงส่งผลกระทบต่อกระบวนการในขั้นตอนต่อไป มาทำให้ทักษะส่วนอื่นที่จะต้องฝึกฝนนั้นถูกลดความสำคัญลงและมีประสิทธิภาพไม่เท่าที่ควร ซึ่งปัญหาในการกำหนดแนวความคิดของผู้เรียนนั้นอาจจะเกิดขึ้นมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน สาเหตุหนึ่งที่นักวิชาการด้านสถาปัตยกรรมกล่าวตรงกันคือ การขาดประสบการณ์ในการสร้างแนวความคิด ดังเช่น “การสร้างแนวความคิดเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนสถาปัตยกรรมมักจะมีปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมแนวความคิดมากกว่าการออกแบบรูปร่างหน้าตาอาคาร ซึ่งปัญหานั้นคือ ปัญหาในการสื่อสารความคิด ปัญหาที่เกิดจากการขาดประสบการณ์ในการสร้างแนวความคิด และปัญหาการผลิตแนวความคิดให้เป็นลำดับขั้นตอน” (เลอสม สถาปิตานนท์ 2553, 86) และ “ปัญหาการกำหนดแนวความคิดอาจเกิดจากการขาดประสบการณ์ของผู้ออกแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับปัญหาที่ไม่คุ้น

เคยหรือปัญหาใหม่” (วิมลสิทธิ์ หารยางกูร 2541, 301) จากข้อความที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น แสดงถึงปัญหาในการกำหนดแนวความคิดของผู้เรียนสถาปัตยกรรม ดังนั้นการนำเอาความรู้จากสถาปนิกที่มีประสบการณ์ทำงานออกแบบมายาวนานจนเป็นที่ยอมรับ มาวิเคราะห์ประมวลผลเพื่อประกอบกับการเรียนการสอนวิชาการออกแบบสถาปัตยกรรม จึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เริ่มศึกษาที่มีปัญหาการกำหนดแนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมได้เป็นอย่างดี

ศิลปินแห่งชาติเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสามารถและเชี่ยวชาญเป็นอย่างดีเยี่ยมในศาสตร์ด้านที่ได้รับการยกย่อง ความรู้ที่ศิลปินแห่งชาติแต่ละท่านได้สั่งสมจึงเป็นสิ่งที่มีความค่าอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ภิญโญ สุวรรณคีรี ศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ สถาปัตยกรรมไทย มีผลงานการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยมากกว่า 150 แห่ง ทั้งอาคารทางศาสนา อาคารเรือนพักอาศัย และอาคารสาธารณะ ปัจจุบัน (พุทธศักราช 2558) ยังคงเป็นอาจารย์สอนและปฏิบัติวิชาชีพออกแบบสถาปัตยกรรมไทยอย่างต่อเนื่อง ด้วยการที่ท่านเป็นทั้งผู้ที่ปฏิบัติวิชาชีพการออกแบบ และเป็นอาจารย์สอนด้วยนั้น ทำให้งานออกแบบมีความพิเศษที่มักจะมีความมุ่งมั่นในการออกแบบที่เป็นตัวอย่างแก่ผู้เรียนได้เสมอ ดังนั้นการศึกษาแนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยจากข้อมูลขั้นต้นที่สามารถสอบถามจากผู้ออกแบบได้ จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมไทยที่ถูกสร้างสรรค์กลั่นกรองผ่านงานออกแบบของศิลปินแห่งชาติ

หอพระพุทธรูปในความเข้าใจโดยทั่วไปคือ อาคารขนาดเล็กซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการใช้งานเพื่อการสักการะองค์พระพุทธรูป ที่ตั้งของอาคารมีทั้งที่ตั้งอยู่ภายในและภายนอกพระอาราม ส่วนที่ตั้งอยู่ภายนอกพระอารามส่วนมากจะตั้งอยู่ในสถานที่ราชการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของผู้ทำงานและประชาชนทั่วไป อีกนัยหนึ่งการสร้างอาคารหอพระพุทธรูปนั้นก็เพื่อเป็นการแสดงถึงการเทิดทูนสถาบันศาสนา ซึ่งเป็นสถาบันสำคัญของชาติสถาบันหนึ่งด้วย จากผลงานการออกแบบของรองศาสตราจารย์ ภิญโญ สุวรรณคีรี ที่ได้กล่าวไปแล้ว

ข้างต้น อาคารหอพระพุทธรูปเป็นอาคารประเภทหนึ่งที่ท่านมีผลงานการออกแบบอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่พุทธศักราช 2527 ถึง 2555 รวมทั้งสิ้น 9 แห่ง มีความน่าสนใจอย่างยิ่งที่จะนำมาเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากอาคารประเภทหอพระพุทธรูป มีลักษณะของโครงการที่มีแนวโน้มในการแสดงออกทางสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ประกอบกับอาคารหอพระพุทธรูปนั้นมักจะมีการใช้สอยที่ไม่ซับซ้อน จึงเอื้อให้ผู้ออกแบบได้แสดงแนวความคิดในการออกแบบได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นการศึกษาแนวความคิดในการออกแบบของหอพระพุทธรูป จึงน่าจะเป็นกรณีศึกษา และเป็นตัวอย่างที่ดีตัวอย่างหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนการออกแบบสถาปัตยกรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาในชั้นปีต้นๆ ที่เริ่มฝึกฝนการออกแบบขั้นพื้นฐานจากอาคารขนาดเล็ก นอกจากการที่ผู้ศึกษาจะได้เรียนรู้แนวความคิดในการออกแบบจากสถาปนิกที่มีประสบการณ์สูงแล้ว ยังเป็นการเก็บบันทึกองค์ความรู้ของศิลปินแห่งชาติ ซึ่งถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาของประเทศ ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมไทย จากผลงานการออกแบบหอพระพุทธรูปโดยรองศาสตราจารย์ ภิญโญ สุวรรณคีรี ศิลปินแห่งชาติ
2. เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาแนวความคิดในการออกแบบ ไปประกอบการเรียนการสอนในวิชางานออกแบบสถาปัตยกรรมไทย

การดำเนินงานวิจัย

การวิจัยนี้มีการดำเนินงานทั้งสิ้น 4 ขั้นตอนได้แก่ การศึกษาข้อมูลภาคเอกสาร การสัมภาษณ์ การลงพื้นที่ศึกษา และการวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลภาคเอกสาร : เป็นการศึกษาข้อมูลจากแบบร่าง แบบก่อสร้างอาคาร และภาพถ่าย เพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้น พร้อมตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับแนวความคิดในการออกแบบ โดยศึกษาจากผลงานการออกแบบหอพระพุทธรูปโดยรองศาสตราจารย์ ภิญโญ สุวรรณคีรี ซึ่งเป็นอาคารประดิษฐานพระพุทธรูปและก่อสร้างแล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2555 ซึ่งมีทั้งหมด 9 แห่งด้วยกัน
2. การสัมภาษณ์ : ขั้นตอนนี้เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้ออกแบบ โดยมีหัวข้อคำถามในการสัมภาษณ์ประกอบด้วย ความเป็นมาของโครงการหอพระพุทธรูป และแนวความคิดในการออกแบบ สัมภาษณ์จำนวน 2 ครั้ง ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2557
3. การลงพื้นที่ศึกษา : ผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษาอาคาร เพื่อตรวจสอบประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลภาพถ่ายเพิ่มเติมในประเด็นของการเชื่อมโยงกันระหว่างอาคารและสภาพแวดล้อม
4. การวิเคราะห์ : ผู้วิจัยนำผลการสัมภาษณ์และข้อมูลจากการลงพื้นที่ศึกษามาวิเคราะห์โดยจัดแนวความคิดในการออกแบบของผู้ออกแบบ เป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กัน

อาคารกรณีศึกษา

		
1. หอพระพุทธรูปมหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตกล้วยน้ำไท กรุงเทพมหานคร ออกแบบ พ.ศ. 2527	2. หอพระพุทธรูปมหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต จังหวัดปทุมธานี ออกแบบ พ.ศ. 2529	3. หอพระพุทธรูปมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ ออกแบบ พ.ศ. 2534
		
4. หอพระพุทธรูปโรงพยาบาลชลบุรี ออกแบบ พ.ศ. 2535	5. หอพระพุทธรูปโรงเรียนเตรียมอุดม- ศึกษาน้อมเกล้า กรุงเทพมหานคร ออกแบบ พ.ศ. 2536	6. หอพระพุทธรูปโรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดลพบุรี ออกแบบ พ.ศ. 2536
		
7. หอพระพุทธรูปโรงเรียนนวมินทรา- ชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กรุงเทพมหานคร ออกแบบ พ.ศ. 2538	8. หอพระพุทธรูปมหาวิทยาลัยธรรม- ศาสตร์ ศูนย์รังสิต จังหวัดปทุมธานี ออกแบบ พ.ศ. 2541	9. หอพระพุทธรูปมหาวิทยาลัยสุโขทัย- ธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี ออกแบบ พ.ศ. 2548

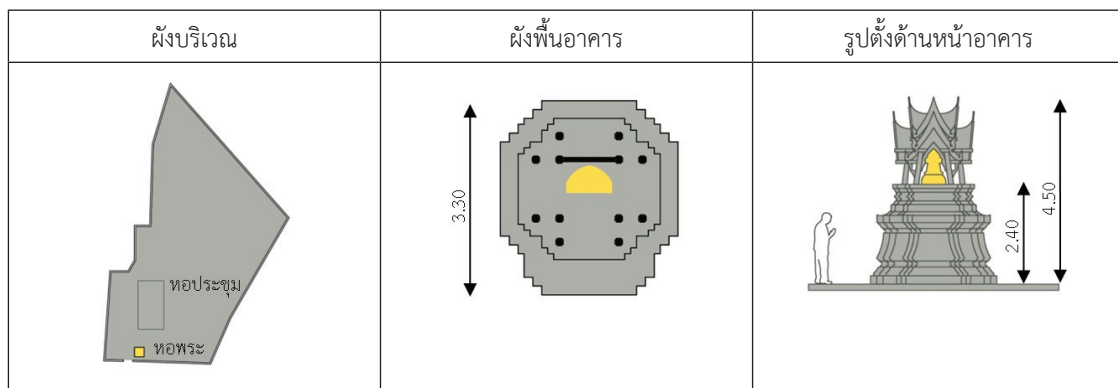
ภาพที่ 1 อาคารกรณีศึกษาหอพระพุทธรูป ออกแบบโดยรองศาสตราจารย์ ภิญญา สุวรรณศิริ

1. หอพระพุทธรูปมหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตกล้วยน้ำไท กรุงเทพมหานคร

ความเป็นมาและแนวความคิดในการออกแบบ¹ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพมีความต้องการสร้างหอพระพุทธรูป ปางนาคปรกประจำวิทยาเขตกล้วยน้ำไท จึงได้เชิญให้ รองศาสตราจารย์ ภิญญ สุวรรณศิริ เป็นผู้ออกแบบ ซึ่งมี แนวความคิดในการออกแบบคูหาที่มีความสัมพันธ์กับ รูปทรง (form) องค์พระพุทธรูป และออกแบบให้เป็น อาคารโล่ง เพื่อผลด้านการมองและความรู้สึกถึงความ

สัมพันธ์กับรูปเคารพ ตลอดจนมีแนวความคิดในการ ออกแบบอาคารให้มีความสง่างาม สวยงามตอบรับกับ มุมมองโดยรอบและมีความแตกต่างจากศาสนสถานในวัด

ที่ตั้งและการใช้งานอาคาร : อาคารหอพระพุทธรูปตั้งอยู่ ติดกับประตูทางเข้ามหาวิทยาลัย บริเวณทางด้านหน้า หอประชุม ขนาดพื้นที่ประดิษฐานองค์พระพุทธรูปปาง นาคปรก โดยประมาณ 2.6 ตารางเมตร ยกฐานสูง 2.40 เมตร ความสูงรวมทั้งหมด 4.50 เมตร การสักการะ สามารถทำได้เฉพาะภายนอกอาคาร

ภาพที่ 2 ผังบริเวณ ผังพื้น และรูปตั้งด้านหน้า หอพระพุทธรูปมหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตกล้วยน้ำไท

2. หอพระพุทธรูปมหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต จังหวัดปทุมธานี

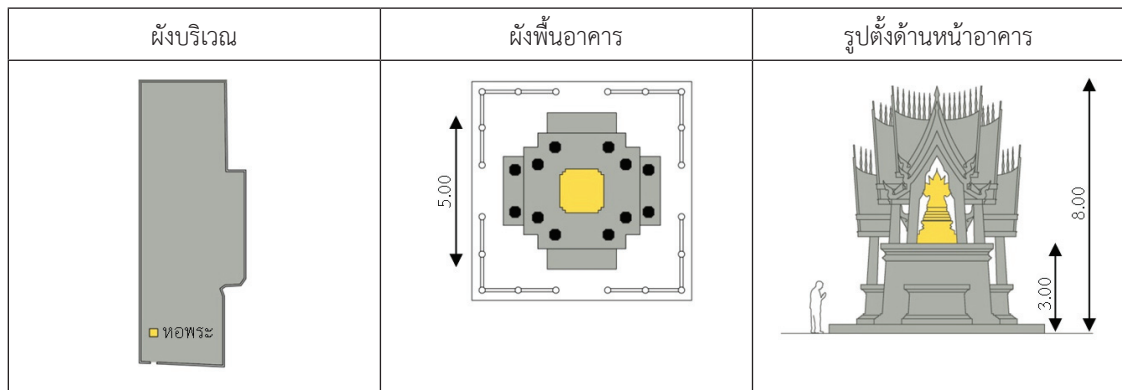
ความเป็นมาและแนวความคิดในการออกแบบ² : ผู้บริหารมหาวิทยาลัย มีความต้องการสร้างหอพระพุทธรูปแบบเดียวกันกับที่วิทยาเขตกล้วยน้ำไท จึงได้เรียน ปรึกษากับผู้ออกแบบ ซึ่งยังคงมีแนวความคิดในการ ออกแบบที่สอดคล้องกับหอพระพุทธรูปที่วิทยาเขต กล้วยน้ำไท คือการออกแบบช่องคูหาทรงสูงสัมพันธ์กับ รูปทรงองค์พระพุทธรูป การออกแบบเป็นอาคารจตุรมุข

โล่งยกฐานสูงเพื่อความสง่างาม ตอบรับกับมุมมองโดย รอบ และมีความแตกต่างจากศาสนสถานในวัด นอกจากนี้ยังออกแบบทางหงส์และคันทวยรูปหัวนาคเพื่อสร้าง ความสัมพันธ์กับองค์พระพุทธรูปปางนาคปรกด้วย

ที่ตั้งและการใช้งานอาคาร : อาคารหอพระพุทธรูปตั้งอยู่ บริเวณประตูทางเข้ามหาวิทยาลัย ขนาดพื้นที่ประดิษฐาน องค์พระพุทธรูปปางนาคปรกโดยประมาณ 8.70 ตาราง เมตร ยกฐานสูง 3.00 เมตร ความสูงรวมทั้งหมด 8.00 เมตร การสักการะสามารถทำได้เฉพาะภายนอกอาคาร

¹ ภิญญ สุวรรณศิริ, สัมภาษณ์โดยผู้เขียน, 13 มิถุนายน 2557.

² เรื่องเดียวกัน

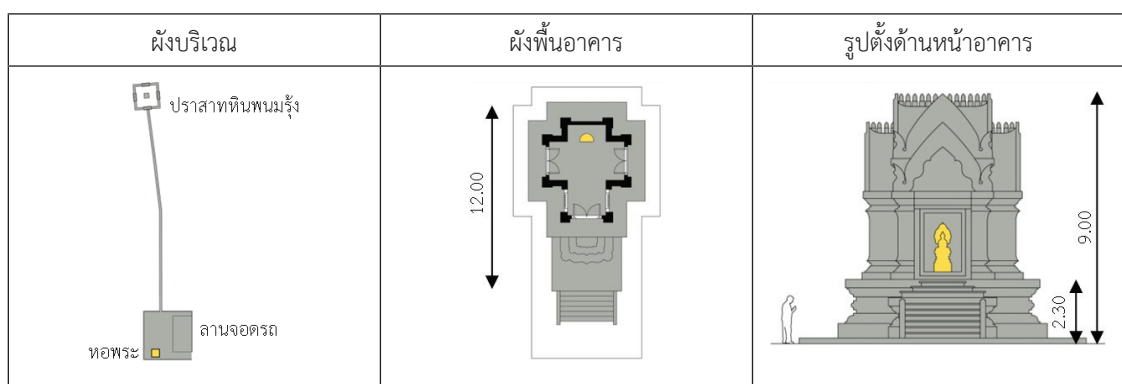

ภาพที่ 3 ผังบริเวณ ผังพื้น และรูปตั้งด้านหน้า หอพระพุทธรูปมหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต

3. หอพระพุทธพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์

ความเป็นมาและแนวความคิดในการออกแบบ³ : จังหวัดบุรีรัมย์มีความต้องการสร้างหอพระพุทธรูปที่เชิงเขาพนมรุ้ง ซึ่งผู้ออกแบบได้กำหนดแนวความคิดให้อาคารมีศิลปะสอดคล้องกับสถาปัตยกรรมปราสาทหินพนมรุ้ง โดยยังคงคำนึงถึงการยกฐานอาคารให้สูงเพื่อแสดงความสำคัญและการออกแบบอาคารเป็นจตุรมุขเพื่อความสวยงาม นอกจากนี้ยังออกแบบให้อาคารสามารถปิดได้ในเวลาที่ไม่มีการใช้งาน เพื่อการรักษาความปลอดภัยอาคาร

ที่ตั้งและการใช้งานอาคาร : อาคารหอพระพุทธรูปตั้งอยู่ที่เชิงเขาทางขึ้นสู่ปราสาทหินพนมรุ้ง บริเวณทางเข้าและลานจอดรถของนักท่องเที่ยว ขนาดพื้นที่ประดิษฐานองค์พระพุทธรูปปางนาคปรกโดยประมาณ 19 ตารางเมตร ยกฐานสูง 2.30 เมตร ความสูงรวมทั้งหมด 9.00 เมตร มีประตูทางเข้าที่มุขทางด้านหน้า มุขด้านข้างทั้งสองเป็นหน้าต่าง การสักการะสามารถทำได้ทั้งภายในและภายนอกอาคาร ในชั้นฐานเป็นพื้นที่โล่งใช้งานอเนกประสงค์

ภาพที่ 4 ผังบริเวณ ผังพื้น และรูปตั้งด้านหน้า หอพระพุทธพนมรุ้ง

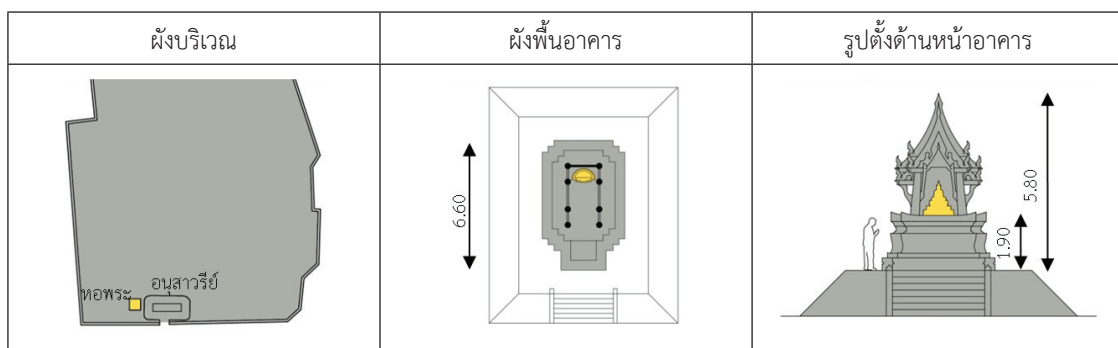
³ เรื่องเดียวกัน

4. หอพระพุทธรูปโรงพยาบาลชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ความเป็นมาและแนวความคิดในการออกแบบ⁴ : โรงพยาบาลชลบุรีมีความต้องการสร้างหอพระพุทธรูปเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปในห้องดับจิต ซึ่งผู้ออกแบบได้กำหนดแนวความคิดในการสร้างเอกลักษณ์ให้กับอาคารโดยการออกแบบฐานอาคารให้โค้งแอ่นแบบท้องเรือสำเภา เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับภูมิสถานที่ตั้งและออกแบบเป็นอาคารโล่งยกฐานสูงที่มีช่องคูหาทรงสูง

ที่สัมพันธ์กับรูปทรงองค์พระพุทธรูป และมีความแตกต่างจากศาสนสถานในวัด

ที่ตั้งและการใช้งานอาคาร : อาคารหอพระพุทธรูปตั้งอยู่บริเวณทางเข้าของโรงพยาบาล ด้านข้างของลานอนุสาวรีย์และเสาธง ขนาดพื้นที่ประดิษฐานองค์พระพุทธรูปปางสมาธิโดยประมาณ 6.40 ตารางเมตร ยกฐานสูง 1.80 เมตร ความสูงรวมทั้งหมด 7.00 เมตร การสักการะสามารถทำได้เฉพาะภายนอกอาคาร

ภาพที่ 5 ผังบริเวณ ผังพื้น และรูปตั้งด้านหน้า หอพระพุทธรูป โรงพยาบาลชลบุรี

5. หอพระพุทธรูปโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา น้อมเกล้า กรุงเทพมหานคร

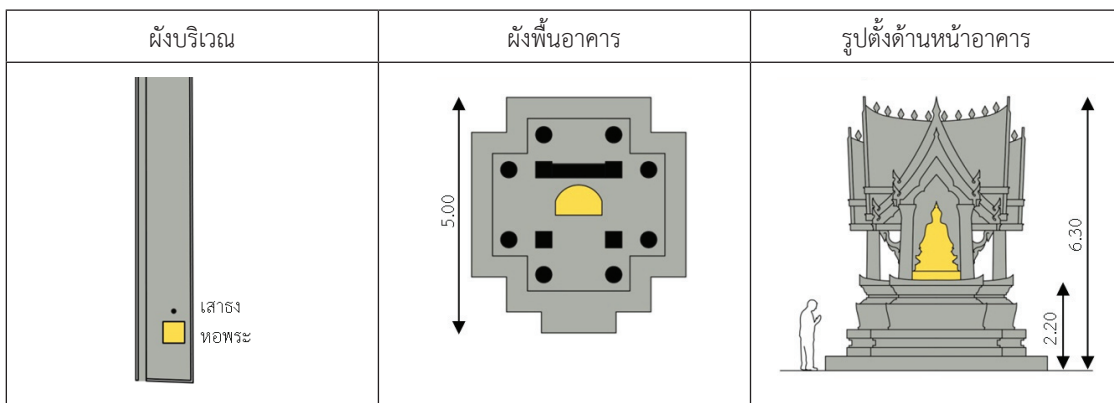
ความเป็นมาและแนวความคิดในการออกแบบ⁵ : รองศาสตราจารย์ ภิญโญ สุวรรณคีรี ได้รับเชิญเป็นผู้ออกแบบหอพระพุทธรูปประจำโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ซึ่งผู้ออกแบบมีแนวความคิดในการออกแบบบัวหัวเสาให้เป็นบัวปากพาน เพื่อให้สื่อความหมายถึงการน้อมเกล้าถวาย ซึ่งพ้องกับชื่อของโรงเรียน เป็นการแสดงลักษณะเฉพาะให้เกิดขึ้นในอาคาร และยังคงออกแบบ

อาคารเป็นอาคารจตุรมุขโล่งยกฐานสูงที่มีช่องคูหาทรงสูงที่สัมพันธ์กับรูปทรงองค์พระพุทธรูป และมีความแตกต่างจากศาสนสถานในวัด

ที่ตั้งและการใช้งานอาคาร : อาคารหอพระพุทธรูปตั้งอยู่บริเวณลานทางเข้าด้านหน้าของโรงเรียน ขนาดพื้นที่ประดิษฐานองค์พระพุทธรูปปางสมาธิโดยประมาณ 6.80 ตารางเมตร ยกฐานสูง 2.20 เมตร ความสูงรวมทั้งหมด 6.30 เมตร การสักการะสามารถทำได้เฉพาะภายนอกอาคาร

⁴ เรื่องเดียวกัน

⁵ เรื่องเดียวกัน

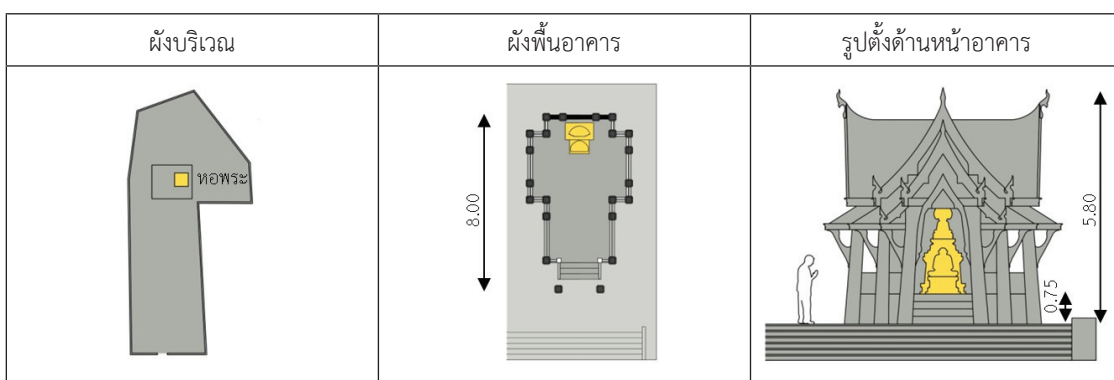
ภาพที่ 6 ผังบริเวณ ผังพื้น และรูปตั้งด้านหน้า หอพระพุทธรูป โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า

6. หอพระพุทธรูปโรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดลพบุรี

ความเป็นมาและแนวความคิดในการออกแบบ⁶ :
รองศาสตราจารย์ ภิญโญ สุวรรณคีรี ได้รับเชิญให้ทำการ
ออกแบบหอพระพุทธรูปประจำโรงเรียนวินิตศึกษา โดย
จะประดิษฐานองค์พระพุทธรูปและรูปหล่อของพระพุทธรูป
วรญาณ (ทองย้อย กิตติทินโน) ผู้ดำริก่อตั้งโรงเรียน โดย
มีแนวความคิดในการออกแบบช่องคูหาทรงสูง เป็นองค์
ประกอบที่มีส่วนสำคัญในการสร้างกรอบภาพให้กับรูป

เคารพและตอบรับกับมุมมองหลักของอาคาร นอกจากนี้
ยังออกแบบให้เป็นอาคารจตุรมุขโล่ง และมีความแตกต่าง
จากศาสนสถานในวัด

ที่ตั้งและการใช้งานอาคาร : อาคารหอพระพุทธรูปตั้งอยู่
บนลานยกระดับด้านข้างของเสาธง ห่างจากประตูทางเข้า
โรงเรียนประมาณ 120 เมตร สามารถเห็นได้จากประตู
โรงเรียน ขนาดพื้นที่ภายในโดยประมาณ 22 ตารางเมตร
ยกฐานสูง 0.75 เมตร ความสูงรวมทั้งหมด 5.80 เมตร
การสักการะสามารถทำได้ทั้งภายนอกและภายในอาคาร

ภาพที่ 7 ผังบริเวณ ผังพื้น และรูปตั้งด้านหน้า หอพระพุทธรูป โรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์

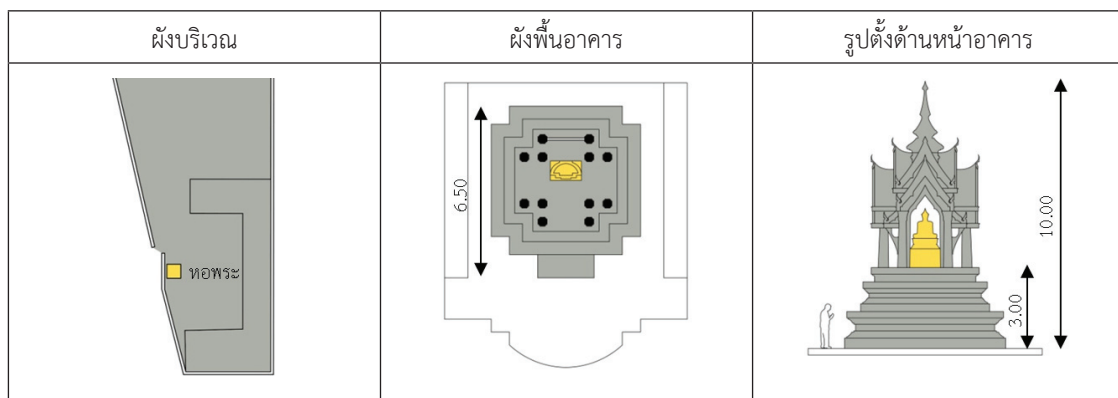
⁶ เรืองเดียวกัน

7. หอพระพุทธรูปโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กรุงเทพมหานคร

ความเป็นมาและแนวความคิดในการออกแบบ⁷ : พระพุทธรูปประจำหอพระแห่งนี้ มีนามว่า “สมเด็จพระพุทธมหาราชทรงครุฑ” ผู้ออกแบบมีแนวความคิดออกแบบค้นคว้าเป็นรูปครุฑ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์พระพุทธรูปและตัวอาคาร ในส่วนหลังคาประดับด้วยเครื่องยอดที่มีแนวความคิดมาจาก “พระเกี้ยว” ศิราภรณ์ที่ใช้เป็นตราสัญลักษณ์ของโรงเรียนสามารถแสดงความเฉพาะตัวของอาคารได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ยังคงมีแนวคิดออกแบบอาคารให้มีความแตกต่างจากศาสนสถานในวัด และคำนึงถึงความสวยงาม การตอบรับกับมุมมองโดยรอบของอาคาร

ที่ตั้งและการใช้งานอาคาร : อาคารหอพระพุทธรูปตั้งอยู่ติดกับประตูทางเข้าโรงเรียน ด้านหน้าของอาคารเป็นที่ตั้งของเสาธง ส่วนทางด้านหลังเป็นป้ายชื่อของโรงเรียน ขนาดพื้นที่ประดิษฐานองค์พระพุทธรูปโดยประมาณ 8 ตารางเมตร ยกฐานสูง 3.00 เมตร ความสูงรวมทั้งหมด 10.00 เมตร ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปางสมาธิ การสักการะสามารถทำได้เฉพาะภายนอกอาคาร

ภาพที่ 8 ผังบริเวณ ผังพื้น และรูปตัดด้านหน้า หอพระพุทธรูป โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า

8. หอพระพุทธรูปมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต จังหวัดปทุมธานี

ความเป็นมาและแนวความคิดในการออกแบบ⁸ : หอพระพุทธรูปแห่งนี้สร้างขึ้นในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มีพระชนมายุครบ 6 รอบ 72 พรรษา ผู้ออกแบบจึงมีแนวความคิดกำหนดให้หลังคาอาคารมีจำนวน 9 จั่ว เพื่อสื่อความหมายถึงพระมหา-

กษัตริย์ลำดับที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรี ที่สันหลังคาประดับด้วยบราลีจำนวน 72 ชิ้น สื่อความหมายถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมายุครบ 72 พรรษา นอกจากนี้ยังมีแนวความคิดในการนำเอาสีเหลืองและแดง ซึ่งเป็นสีประจำมหาวิทยาลัยมาใช้กับอาคาร และการแสดงลักษณะของอาคารที่แตกต่างจากศาสนสถานในวัด ด้วยการออกแบบช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ แบบลดทอนรายละเอียด

⁷ ภิญญ สุวรรณศิริ, สัมภาษณ์โดยผู้เขียน, 9 กันยายน 2557.

⁸ เรื่องเดียวกัน

ที่ตั้งและการใช้งานอาคาร : อาคารหอพระพุทธรูปตั้งอยู่ในแนวแกนเดียวกันกับอาคารสำคัญของมหาวิทยาลัย ตัวอาคารตั้งบนลานประทักษิณสูง 1.30 เมตร ขนาดพื้นที่ประดิษฐานองค์พระพุทธรูปปางสมาธิ โดยประมาณ 55

ตารางเมตร ยกฐานสูง 2.00 เมตร ความสูงรวมทั้งหมด 10.50 เมตร ในชั้นฐานใช้งานเป็นพื้นที่อเนกประสงค์ การสักการะสามารถทำได้ทั้งภายนอกและภายในอาคาร

ผังบริเวณ	ผังพื้นอาคาร	รูปตั้งด้านหน้าอาคาร

ภาพที่ 9 ผังบริเวณ ผังพื้น และรูปตั้งด้านหน้า หอพระพุทธรูปมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

9. หอพระพุทธรูปมหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี

ความเป็นมาและแนวความคิดในการออกแบบ⁹ : ผู้ออกแบบมีแนวความคิดในการออกแบบอาคารให้มีความสอดคล้องกับชื่อมหาวิทยาลัย จึงนำเอารูปแบบศิลปะสุโขทัยมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาคารและที่ตั้ง โดยการใช้สีเขียวและสีทอง สีประจำมหาวิทยาลัยในวัสดุประกอบอาคาร

ที่ตั้งและการใช้งานอาคาร : อาคารหอพระพุทธรูปตั้งอยู่ในสนามพื้นที่เดียวกันกับพระบรมราชานุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช และอาคารพุ่มข้าวบิณฑ์ ซึ่งเป็นอาคารสำคัญบริเวณทางด้านหน้ามหาวิทยาลัย ตัวอาคารตั้งบนลานประทักษิณสูง 1.00 เมตร ขนาดพื้นที่ประดิษฐานองค์พระพุทธรูปโดยประมาณ 40 ตารางเมตร ยกฐานสูง 3.50 เมตร ความสูงรวมทั้งหมด 10.50 เมตร ในชั้นฐานใช้งานเป็นพื้นที่อเนกประสงค์ ชั้นบนภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัย การสักการะสามารถทำได้ทั้งภายนอกและภายในอาคาร

ผังบริเวณ	ผังพื้นอาคาร	รูปตั้งด้านหน้าอาคาร

ภาพที่ 10 ผังบริเวณ ผังพื้น และรูปตั้งด้านหน้า หอพระพุทธรูปมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

⁹ เรื่องเดียวกัน

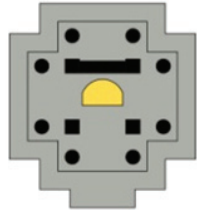
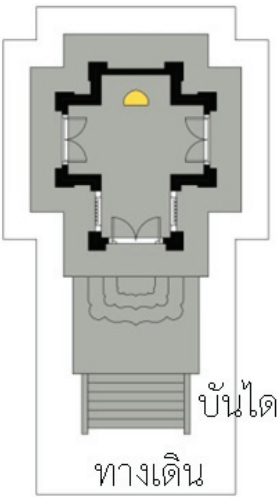
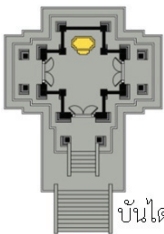
การวิเคราะห์อาคารตามพื้นที่การใช้งาน

จากอาคารกรณีศึกษาทั้งหมด สามารถพิจารณาจัดกลุ่มอาคารตามพื้นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป จำแนกได้เป็น 3 กลุ่มด้วยกันดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การจำแนกกลุ่มอาคารตามพื้นที่การใช้งาน

กลุ่มอาคาร	หอพระพุทธรูปและพื้นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป				
กลุ่ม 1 อาคารขนาดเล็ก					
	มหาวิทยาลัย กรุงเทพ วิทยาเขต กล้วยน้ำไท	โรงพยาบาลชลบุรี	โรงเรียนเตรียม อุดมศึกษา น้อมเกล้า	โรงเรียนนวมินทรา ชินูทิศ เตรียม อุดมศึกษา น้อมเกล้า	มหาวิทยาลัย กรุงเทพ วิทยาเขต รังสิต
	2.6 ตารางเมตร	6.4 ตารางเมตร	6.8 ตารางเมตร	8 ตารางเมตร	8.7 ตารางเมตร
กลุ่ม 2 อาคารขนาดกลาง					
	หอพระพุท ทธรูปมรุ	โรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์			
	19 ตารางเมตร	22 ตารางเมตร			
กลุ่ม 3 อาคารขนาดใหญ่					
	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต			
	40 ตารางเมตร	55 ตารางเมตร			

ตารางที่ 2 สรุปลักษณะร่วมของอาคารกลุ่มต่างๆ

กลุ่มอาคาร	ลักษณะร่วมของที่ตั้ง	ลักษณะร่วมของการใช้งาน	รูปแบบลักษณะร่วมของผังพื้น
กลุ่ม 1 อาคารขนาดเล็ก	เมื่อพิจารณาจากกลุ่มอาคารขนาดเล็กในเรื่องที่ตั้ง จะพบว่าต่างก็เป็นอาคารที่ตั้งอยู่ในบริเวณประตูทางเข้าของโครงการ	การใช้งานอาคารสามารถทำการสักการะได้เฉพาะภายนอกอาคารเท่านั้น ไม่มีบันไดขึ้นไปสักการะภายในอาคารได้ ไม่มีลานประทักษิณ	 ทางเดิน
กลุ่ม 2 อาคารขนาดกลาง	ที่ตั้งของอาคารทั้งสองหลังนี้ ตั้งอยู่ในพื้นที่บริเวณที่แยกตัวออกมาชัดเจน ไม่ได้ตั้งอยู่ในบริเวณประตูทางเข้าโครงการ แต่จุดที่เป็นที่ตั้งอาคารนั้นสามารถมองเห็นได้จากบริเวณทางเข้าของโครงการ	การใช้งานมีบันไดสามารถเข้าไปสักการะภายในอาคารได้ แต่ไม่มีส่วนของลานประทักษิณโดยรอบอาคาร เป็นเพียงทางเดินรอบอาคารเท่านั้น	 บันได ทางเดิน
กลุ่ม 3 อาคารขนาดใหญ่	ที่ตั้งอาคารทั้งสองหลังนี้ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ ตัวอาคารตั้งอยู่ในพื้นที่บริเวณแนวแกนสำคัญ แต่ไม่สามารถมองเห็นได้จากประตูทางเข้า	การใช้งานอาคารสามารถใช้ได้ทั้งพื้นที่สักการะชั้นบน และพื้นที่อนุสาวรีย์ในชั้นฐาน นอกจากนี้ ยังมีส่วนประกอบของลานประทักษิณโดยรอบอาคารด้วย	 บันได ลานประทักษิณ

การวิเคราะห์แนวความคิดในการออกแบบ

ผู้วิจัยนำแนวความคิดในการออกแบบที่ได้จากการสัมภาษณ์รองศาสตราจารย์ ภิญโญ สุวรรณศิริ มาจำแนกเป็นประเด็นที่มีความแตกต่างกันได้ทั้งหมด 17 แนวความคิดด้วยกัน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การจำแนกแนวความคิดในการออกแบบหอพระพุทธรูป

ลำดับแนวความคิด	คำอธิบายแนวความคิดในการออกแบบ	รูปแบบที่เกิดขึ้นในสถาปัตยกรรม (ตัวอย่าง)		
แนวความคิด 1	ออกแบบองค์ประกอบสถาปัตยกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับรูปร่างองค์พระพุทธรูป			
		มหาวิทยาลัยกรุงเทพ รังสิต	โรงเรียนเตรียมอุดม ศึกษาน้อมเกล้า	โรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์
		คูหาทรงสูงที่สัมพันธ์กับรูปทรงองค์พระพุทธรูป		
แนวความคิด 2	ออกแบบองค์ประกอบสถาปัตยกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับองค์พระพุทธรูปและส่งเสริมมุมมองด้านหน้า			
		มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กล้วยน้ำไท		
		ผ้าทิพย์ที่ฐานด้านหน้าอาคาร		

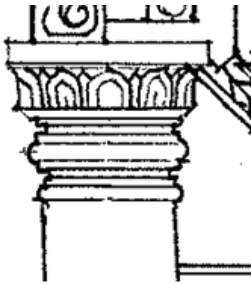
ตารางที่ 3 การจำแนกแนวความคิดในการออกแบบหอพระพุทธรูป (ต่อ)

ลำดับแนวความคิด	คำอธิบายแนวความคิดในการออกแบบ	รูปแบบที่เกิดขึ้นในสถาปัตยกรรม (ตัวอย่าง)		
แนวความคิด 3	ออกแบบองค์ประกอบสถาปัตยกรรมให้มีความสอดคล้องกับองค์พระพุทธรูป			
		มหาวิทยาลัยกรุงเทพ รัชสิด		
		ทางหงส์และคันทวยรูปห่านาค สัมพันธ์กับองค์พระพุทธรูปปางนาคปรก		
แนวความคิด 4	กำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีความสัมพันธ์กับสถาปัตยกรรมที่สำคัญในพื้นที่			
				
		ปราสาทหินพนมรุ้ง		หอพระพุทธรูปพนมรุ้ง
		ศิลปะสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับปราสาทหินพนมรุ้ง		
แนวความคิด 5	ออกแบบองค์ประกอบสถาปัตยกรรมที่สัมพันธ์กับสัญลักษณ์สำคัญของสถานที่ตั้ง			
		โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า		
		หลังคาหอพระพุทธรูปออกแบบให้เป็นเครื่องยอดทรงเกี้ยว เพื่อแสดงความสัมพันธ์กับ ตราพระเกี้ยว ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของโรงเรียน		
แนวความคิด 6	ออกแบบองค์ประกอบสถาปัตยกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับภูมิสถานที่ตั้ง			
		โรงพยาบาลชลบุรี		
		ฐานอาคารโค้งแอ่นแบบท้องเรือสำเภาสัมพันธ์กับภูมิสถานที่ติดกับทะเล		

ตารางที่ 3 การจำแนกแนวความคิดในการออกแบบหอพระพุทธรูป (ต่อ)

ลำดับแนวความคิด	คำอธิบายแนวความคิดในการออกแบบ	รูปแบบที่เกิดขึ้นในสถาปัตยกรรม (ตัวอย่าง)	
แนวความคิด 7	กำหนดพุทธศิลป์องค์พระพุทธรูปในรูปแบบศิลปะที่สอดคล้องกับชื่อสถานที่ตั้ง		
		มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	
		พระพุทธรูปศิลปะสุโขทัย สอดคล้องกับชื่อมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	
แนวความคิด 8	ออกแบบให้อาคารสามารถปิดได้เพื่อรักษาความปลอดภัย		
		หอพระพุทธรูปมั่ง	
		หอพระพุทธรูปมั่งสามารถปิดอาคารได้เพื่อรักษาความปลอดภัย	
แนวความคิด 9	กำหนดวัสดุประกอบอาคารให้มีความสอดคล้องกับสถาปัตยกรรมสำคัญในพื้นที่		
		ปราสาทหินพนมรุ้ง	หอพระพุทธรูปมั่ง
		ตัวอย่างการใช้ผนังทราสล้างเซาะร่อง ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากผนังหินทรายของปราสาทหินพนมรุ้ง	
แนวความคิด 10	กำหนดการใช้สีประกอบอาคารให้มีความสัมพันธ์กับสีประจำของสถานที่ตั้ง		
		มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รังสิต	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
		การนำสีประจำมหาวิทยาลัยมาใช้กับอาคาร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใช้สีเหลือง-แดง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ใช้สีเขียว-ทอง	

ตารางที่ 3 การจำแนกแนวความคิดในการออกแบบหอพระพุทธรูป (ต่อ)

ลำดับแนวความคิด	คำอธิบายแนวความคิดในการออกแบบ	รูปแบบที่เกิดขึ้นในสถาปัตยกรรม (ตัวอย่าง)		
แนวความคิด 11	ออกแบบอาคารให้มีลักษณะที่แตกต่างจากศาสนสถานที่ตั้งอยู่ในวัด			
		มหาวิทยาลัยกรุงเทพ รังสิต	มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ รังสิต	โรงเรียนเตรียม อุดมศึกษาน้อมเกล้า
		การออกแบบเพื่อให้แตกต่างจากศาสนสถานที่ตั้งอยู่ในวัดสามารถแสดงออกได้หลายวิธีการทั้งรูปทรงอาคาร และการลดทอนรายละเอียดการประดับตกแต่ง		
แนวความคิด 12	กำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีความสอดคล้องกับชื่อสถานที่ตั้ง			
		วัดพระพายหลวง สุโขทัย	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช	
		สถาปัตยกรรมแบบสุโขทัยยุคต้น สัมพันธ์กับชื่อมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช		
แนวความคิด 13	ออกแบบองค์ประกอบสถาปัตยกรรมที่สัมพันธ์กับชื่อที่ตั้ง			
		ลายเส้นบัวปากพานโดยผู้ออกแบบ	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า	
		บัวหัวเสาแบบบัวปากพาน สื่อถึงการน้อมเกล้าถวาย ซึ่งพ้องกับชื่อของโรงเรียน		
แนวความคิด 14	ออกแบบที่ว่างเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมุมมองภายนอกและองค์พระพุทธรูป			
		โรงเรียน นวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษา น้อมเกล้า	มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ รังสิต	โรงเรียน เตรียมอุดมศึกษา น้อมเกล้า
		อาคารโล่งส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกและการรับรู้ถึงองค์พระพุทธรูปภายใน		

ตารางที่ 3 การจำแนกแนวความคิดในการออกแบบหอพระพุทธรูป (ต่อ)

ลำดับแนวความคิด	คำอธิบายแนวความคิดในการออกแบบ	รูปแบบที่เกิดขึ้นในสถาปัตยกรรม (ตัวอย่าง)		
แนวความคิด 15	ออกแบบอาคารให้เกิดมุมมองที่สง่างาม เพื่อเป็นการแสดงความสำคัญ			
		โรงพยาบาลชลบุรี	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ รังสิต	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กล้วยน้ำไท
		การออกแบบอาคารให้ตั้งอยู่บนฐานสูง สร้างให้เกิดมุมมองที่สง่างาม และแสดงความสำคัญของอาคารซึ่งประดิษฐานสิ่งเคารพบูชา		
แนวความคิด 16	ออกแบบอาคารให้ตอบรับกับมุมมองโดยรอบ			
		มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รังสิต	โรงเรียนวินิตศึกษา	มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช
		อาคารจตุรมุขเป็นวิธีการออกแบบหนึ่งที่สามารถแสดงถึงการให้ความสำคัญกับมุมมองโดยรอบ		
แนวความคิด 17	ออกแบบองค์ประกอบสถาปัตยกรรมให้สื่อถึงวาระพิเศษ			
		มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รังสิต		
		วิธีการนำตัวเลขมาสร้างความสัมพันธ์กับสถาปัตยกรรม เช่น รัชกาลที่ 9 สื่อด้วยหน้าจั่ว 9 ชุด หรือ 72 พระราชนิพนธ์ สื่อโดยบราสลีนสันหลังคา 72 ชุด		

จากแนวความคิดในการออกแบบหอพระพุทธรูปทั้ง 17 แนวความคิด สามารถจัดแนวความคิดในการออกแบบของรองศาสตราจารย์ ภิญญ สุวรรณศิริ เป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กัน 4 กลุ่มคือ กลุ่มแนวความคิดในการ

ออกแบบที่สัมพันธ์กับองค์พระพุทธรูป กลุ่มแนวความคิดในการออกแบบที่สัมพันธ์กับที่ตั้ง กลุ่มแนวความคิดในการออกแบบที่สัมพันธ์กับการรับรู้ด้วยการมองเห็น และกลุ่มแนวความคิดในการออกแบบที่สัมพันธ์กับวาระพิเศษ

ตารางที่ 4 กลุ่มของแนวความคิดในการออกแบบ

กลุ่มแนวความคิด	ลำดับ แนวความคิด	คำอธิบายแนวความคิดในการออกแบบ
กลุ่มที่ 1 แนวความคิดในการ ออกแบบที่สัมพันธ์ กับองค์พระพุทธรูป	แนวความคิด 1	ออกแบบองค์ประกอบสถาปัตยกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับรูปร่าง องค์พระพุทธรูป
	แนวความคิด 2	ออกแบบองค์ประกอบสถาปัตยกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับ องค์พระพุทธรูปและส่งเสริมมุมมองด้านหน้า
	แนวความคิด 3	ออกแบบองค์ประกอบสถาปัตยกรรมให้มีความสอดคล้องกับองค์พระพุทธรูป
กลุ่มที่ 2 แนวความคิดในการ ออกแบบที่สัมพันธ์ กับที่ตั้ง	แนวความคิด 4	กำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีความสัมพันธ์กับสถาปัตยกรรมที่สำคัญ ในพื้นที่
	แนวความคิด 5	ออกแบบองค์ประกอบสถาปัตยกรรมที่สัมพันธ์กับสัญลักษณ์สำคัญของ สถานที่ตั้ง
	แนวความคิด 6	ออกแบบองค์ประกอบสถาปัตยกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับภูมิสถานที่ตั้ง
	แนวความคิด 7	กำหนดพุทธศิลป์องค์พระพุทธรูปในรูปแบบศิลปะที่สอดคล้องกับชื่อสถานที่ตั้ง
	แนวความคิด 8	ออกแบบให้อาคารสามารถเปิดได้เพื่อรักษาความปลอดภัย
	แนวความคิด 9	กำหนดวัสดุประกอบอาคารให้มีความสอดคล้องกับสถาปัตยกรรมสำคัญ ในพื้นที่
	แนวความคิด 10	กำหนดการใช้วัสดุประกอบอาคารให้มีความสัมพันธ์กับเอกลักษณ์ของที่ตั้ง
	แนวความคิด 11	ออกแบบอาคารให้มีลักษณะที่แตกต่างจากศาสนสถานที่ตั้งอยู่ในวัด
	แนวความคิด 12	กำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีความสอดคล้องกับชื่อสถานที่ตั้ง
	แนวความคิด 13	ออกแบบองค์ประกอบสถาปัตยกรรมที่สัมพันธ์กับชื่อที่ตั้ง
กลุ่มที่ 3 แนวความคิดในการ ออกแบบที่สัมพันธ์ กับการรับรู้ด้วยการ มอง	แนวความคิด 14	ออกแบบเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมุมมองภายนอกและองค์พระพุทธรูป
	แนวความคิด 15	ออกแบบอาคารตอบรับกับมุมมองที่สง่างามและเพื่อเป็นการแสดงความสำคัญ
	แนวความคิด 16	ออกแบบอาคารให้ตอบรับกับมุมมองโดยรอบ
กลุ่มที่ 4 แนวความคิดในการ ออกแบบที่สัมพันธ์ กับวาระพิเศษ	แนวความคิด 17	ออกแบบองค์ประกอบสถาปัตยกรรมให้สื่อถึงวาระพิเศษ

บทสรุป

จากการวิเคราะห์อาคารหอพระพุทธรูปทั้ง 3 กลุ่มที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ดังได้กล่าวไปแล้วนั้น สามารถสรุปถึงแนวความคิดของผู้ออกแบบในการกำหนดที่ตั้ง และการกำหนดขนาดของอาคารและการใช้งานได้ว่า ที่ตั้งของอาคารควรอยู่ในพื้นที่ที่สามารถแสดงถึงความสำคัญที่ตั้งนั้นได้ เช่น การตั้งอยู่ในแนวแกนหรือบริเวณสำคัญของโครงการ ที่ตั้งที่อยู่ในบริเวณทางเข้าหลัก หรือสามารถมองเห็นได้จากทางเข้าหลัก โดยอาคารขนาดเล็กมักจะตั้งอยู่ใกล้กับทางเข้าหลักมากกว่าอาคารขนาดกลางและอาคารขนาดใหญ่ ส่วนขนาดของอาคารและการใช้งาน ผู้ออกแบบมีแนวความคิดที่มีความสัมพันธ์กับขนาดของที่ตั้งโครงการ หากโครงการมีพื้นที่และผู้ใช้จำนวนมาก เช่น มหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ ขนาดของอาคารก็จะมีขนาดใหญ่และมีพื้นที่ทำกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้น เช่นเดียวกันกับอาคารขนาดกลางและขนาดเล็กก็จะมีขนาดสอดคล้องกับขนาดของที่ตั้งโครงการเช่นกัน

การวิเคราะห์แนวความคิดที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ออกแบบให้ความสำคัญใน 4 ประเด็นด้วยกันคือ องค์พระพุทธรูป สถานที่ตั้ง การรับรู้ด้วยการมองเห็น และวาระพิเศษในการสร้างอาคาร โดยแนวความคิดในการออกแบบที่สัมพันธ์กับองค์พระพุทธรูปมีจุดประสงค์คือการแสดงความสัมพันธ์กับองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของโครงการ ส่วนแนวความคิดในการออกแบบที่สัมพันธ์กับที่ตั้ง เป็นแนวความคิดที่สร้างให้เกิดลักษณะเฉพาะหรืออัตลักษณ์พิเศษขึ้นในอาคาร เช่น การนำเอกลักษณ์ภูมิ-สถาน ชื่อ หรือสีประจำสถานที่ตั้ง มาประยุกต์ใช้เป็นงานออกแบบ แนวความคิดในการออกแบบที่สัมพันธ์กับการรับรู้ด้วยการมองเห็น เป็นการทำความเข้าใจในพฤติกรรมของผู้ใช้อาคาร ผนวกกับความเข้าใจในการแสดงความสำคัญและความเป็นสัญลักษณ์ของอาคาร จึงออกแบบเป็นอาคารจตุรมุข โถง และยกฐานสูง สำหรับแนวความคิดในการออกแบบที่สัมพันธ์กับวาระพิเศษ เป็นแนวความคิดที่สืบเนื่องมาจากวัตถุประสงค์ในการสร้างอาคาร ที่นอกจากจะเป็นหอพระพุทธรูปที่เป็นที่เคารพสักการะ

แล้ว ยังเป็นอาคารซึ่งสร้างขึ้นในวาระสำคัญของประเทศชาติด้วย เป็นตัวอย่างในการเสริมสร้างอัตลักษณ์ให้กับอาคารอีกวิธีหนึ่ง

การศึกษานี้ถือเป็นตัวอย่างของวิธีการสร้างแนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมไทย ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ที่ขาดประสบการณ์ในการสร้างแนวความคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาสถาปัตยกรรมไทยในชั้นปีต้นๆ ที่เริ่มฝึกฝนออกแบบอาคารขนาดเล็กและมีการใช้สอยที่ไม่ซับซ้อน จะสามารถนำเอาผลการศึกษานี้ไปเป็นตัวอย่างปรับใช้ประกอบการเรียนวิชางานออกแบบสถาปัตยกรรมไทยได้ ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อการประกอบวิชาชีพออกแบบสำหรับผู้สนใจทั่วไป

บรรณานุกรม

แน่นน้อย ศักดิ์ศรี, หม่อมราชวงศ์ และวาทัญญู เทพหัตถ์. *ช่างหลวง ผลงานสถาปัตยกรรมไทยของ หม่อมราชวงศ์มิตรารุณ เกษมศรี*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ, 2539.

ภิญญ สุวรรณศิริ. สัมภาษณ์โดยผู้เขียน. 13 มิถุนายน 2557 และ 9 กันยายน 2557.

เลอสม สถาปิตานนท์. *องค์ประกอบ : สถาปัตยกรรมพื้นฐาน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บริษัท วี. พรินต์ (1991) จำกัด, 2553.

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. *การจัดทำรายละเอียดโครงการเพื่อการออกแบบงานสถาปัตยกรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.